

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Ludvíka Davida, soudkyně Kateřiny Šimáčkové a soudce zpravodaje Jaroslava Fenyka o ústavní stížnosti stěžovatelky **A. T.**, zastoupené JUDr. Vlastimilem Vezenkem, advokátem se sídlem Hauerova 3, Opava, směřující proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, a proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 11 Tvo 5/2013, za účasti Vrchního soudu v Olomouci a Nejvyššího soudu jako účastníků řízení, takto:

I. Usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, ve znění opravného usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, a usnesením Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 11 Tvo 5/2013, bylo porušeno základní právo stěžovatelky na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a právo na ochranu majetku dle čl. 11 odst. 1 Listiny a čl. 1 odst. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

II. Tato rozhodnutí se proto zrušují.

Odůvodnění:

I.

1. Ústavní stížnost směřuje proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, a proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 11 Tvo 5/2013. K bližšímu odůvodnění ústavní stížnosti, které bylo advokátem stěžovatelky avizováno v textu ústavní stížnosti, nedošlo.

2. Usnesením předsedy senátu Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, bylo v trestní věci odsouzených Š. M. a R. T., vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 34 T 5/2012, rozhodnuto o zajištěných nemovitostech ve vlastnictví stěžovatelky tak, že podle § 81a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), za použití § 80 odst. 1 trestního řádu, se zajištěné nemovitosti ve vlastnictví stěžovatelky, a to blíže specifikovaný rodinný dům a přilehlá zahrada, včetně hospodářských a jiných stavení nezapsaných v katastru nemovitostí, vydávají poškozené společnosti MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o., neboť o jejím právu na tyto nemovitosti není pochyb.

3. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 11 Tvo 5/2013, byla stížnost stěžovatelky podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu jako nedůvodná zamítnuta, když se Nejvyšší soud v plném rozsahu ztotožnil se závěry Vrchního soudu v Olomouci.

II.

4. Stěžovatelka je přesvědčena, že výše uvedenými rozhodnutími byla porušena její základní práva zaručená ústavním pořádkem, zejména právo na spravedlivý proces vyplývající z čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Současně je stěžovatelka toho názoru, že napadenými rozhodnutími došlo rovněž k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jakož i k porušení čl. 14 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Dále má stěžovatelka za to, že oba soudy porušily rovněž její právo na ochranu majetku dle čl. 11 odst. 1, odst. 4 Listiny a čl. 1 Protokolu č. 1 Úmluvy.

5. Kromě výše uvedeného tvrzení o porušení základních práv stěžovatelky je obsahem ústavní stížnosti v zásadě pouze rekapitulace námitek obsažených ve stížnosti stěžovatelky proti usnesení předsedy senátu Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012.

6. Z textu ústavní stížnosti vyplývá, že ve stížnosti proti usnesení předsedy senátu Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, stěžovatelka namítala, že pro vydání nemovitostí poškozené společnosti nebyly splněny podmínky ustanovení § 80 odst. 1 trestního řádu, když soud by nemovitosti v jejím vlastnictví mohl vydat poškozené společnosti pouze v případě, že by o právu této společnosti na tyto nemovitosti nebylo pochyb, přičemž stěžovatelka vyjádřila přesvědčení, že „právem, o němž není pochyb“, je nutno ve smyslu citovaného ustanovení trestního řádu rozumět především vlastnické právo k nemovitostem. O takovémto právu však podle stěžovatelky ve vztahu k poškozené společnosti v daném případě nelze hovořit. Pokud měl soud na mysli jiné než vlastnické právo, měl toto právo v napadeném usnesení specifikovat, což však dle názoru stěžovatelky neučinil a usnesení je proto třeba považovat za nepřezkoumatelné.

7. Dále stěžovatelka ve stížnosti proti usnesení předsedy senátu Vrchního soudu v Olomouci namítala, že v rámci trestního stíhání jejího manžela R. T. nebylo prokázáno, že by od něj přebírala nějaké peněžní prostředky pocházející z jeho trestné činnosti a že by tyto peněžní prostředky investovala do opravy či rekonstrukce svého rodinného domu. Tato skutečnost dle stěžovatelky přitom vyplývá z odůvodnění rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 10. 2012, sp. zn. 34 T 5/2012, v němž tento soud dospěl k závěru, že nelze učinit bezpečný závěr, že by zajištěné nemovitosti pocházely z trestné činnosti. Stěžovatelka upozorňuje, že přestože žádné nové důkazy nebyly před Vrchním soudem v Olomouci provedeny, dospěl předseda senátu v předmětné věci k jinému závěru, opírajíc se především o subjektivní hodnocení finanční situace stěžovatelky a situace jejích rodičů, aniž by byla jakýmkoliv důkazy vyvrácena její tvrzení o zdrojích peněžních prostředků, které na rekonstrukci nemovitostí použila.

8. Ve vztahu k usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 11 Tvo 5/2013, pak stěžovatelka namítá, že ani tento nijak nespécifikoval právo poškozené společnosti na předmětné nemovitosti, „o kterém by nebylo pochyb“.

III.

9. K posouzení důvodnosti ústavní stížnosti si Ústavní soud vyžádal vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení.

10. Nejvyšší soud, coby účastník řízení, ve svém vyjádření ze dne 26. 8. 2014 sdělil, že plně odkazuje na odůvodnění napadeného rozhodnutí Nejvyššího soudu, když podle jeho názoru nejsou v podané ústavní stížnosti uvedeny žádné konkrétní námitky vůči rozhodnutí Nejvyššího soudu, pouze se obecně odkazuje na porušení příslušných článků Listiny, případně Úmluvy. Navrhl proto, aby Ústavní soud ústavní stížnost odmítl.

11. Vrchní soud v Olomouci, coby účastník řízení, ve svém vyjádření ze dne 28. 8. 2014 uvedl, že v projednávané trestní věci rozhodoval v souladu s ustanovením § 81a trestního řádu, za použití § 80 odst. 1 trestního řádu o zajištěných nemovitostech stěžovatelky, u kterých bylo na základě dokazování prokázáno, že byly pořízeny za výnos z trestné činnosti odsouzených Š. M. a R. T., a to ze zpronevřенých finančních prostředků z majetku společnosti MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o., která v trestním řízení uplatnila právo na náhradu škody s návrhem, aby jí byla tato nemovitost vydána ve smyslu § 81a trestního řádu a § 80 trestního řádu. V této souvislosti pak Vrchní soud v Olomouci odkázal na Úmluvu o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu č. 33/1997 Sb. a rámcové rozhodnutí Rady ze dne 26. 6. 2001, č-2001/500/SW, o praní špinavých peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění, propadnutí nástrojů a výnosů z trestné činnosti, ale i na umožnění uplatnění práv poškozeného. Z vyjádření Vrchního soudu v Olomouci dále vyplývá, že není přípustné, aby rodinní příslušníci, popřípadě i jiné osoby, profitovaly nebo parazitovaly na trestné činnosti, resp. na jejich výnosech. Vrchní soud upozornil, že právní úprava umožňuje odčerpat výnosy z trestné činnosti, za které byly pořízeny nemovitosti, i ve vlastnictví jiných osob, které se bezprostředně na trestné činnosti nepodílely tak, jak tomu bylo i v případě stěžovatelky. Závěrem Vrchní soud v Olomouci navrhl, aby ústavní stížnost byla odmítnuta.

12. Vrchní státní zastupitelství v Olomouci, coby vedlejší účastník, ve svém vyjádření ze dne 18. 9. 2014 sdělilo, že nevyužívá svého oprávnění se k věci vyjádřit.

13. K ústavní stížnosti se coby vedlejší účastník vyjádřila také společnost MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o., která v předchozím trestním řízení měla postavení poškozené společnosti. Společnost MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o., se k ústavní stížnosti vyjádřila dne 26. 9. 2014, prostřednictvím JUDr. Dalily Pelechové, advokátky se sídlem Čs. legií 1364/20, Ostrava.

14. Dle vyjádření tohoto vedlejšího účastníka předmětná ústavní stížnost neobsahuje jakoukoliv ústavně relevantní argumentaci, jelikož se jedná o pouhou sumarizaci námitek v úrovni zákonného práva, které stěžovatelka již použila v předchozím řízení, doplněnou o výčet ustanovení zakotvujících některá základní práva.

15. V souvislosti s ústavněprávním přezkumem rozhodnutí o vydání věci dle ustanovení § 80 trestního řádu vedlejší účastník upozorňuje na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2003, sp. zn. IV. ÚS 408/01, resp. na dissent v tomto znění: *„Ústavní stížnost měla být odmítnuta jako nepřijatelná pro nevyčerpání všech procesních prostředků, které zákon stěžovateli k ochraně jeho práv poskytoval. Na splnění podmínky vyčerpání procesních prostředků musí Ústavní soud nahlížet nikoliv izolovaně, ale, veden zásadou subsidiarity svých rozhodnutí, musí považovat za nezbytnou podmínku pro svůj zásah takovou situaci, kdy dotčený subjekt skutečně nemá žádný jiný efektivní právní prostředek k nastolení takového stavu, kterého se domáhá. O takovou situaci v tomto případě rozhodně nešlo. Rozhodnutí o vydání věci učiněné podle § 80 odst. 1 trestního řádu, nemá z hlediska věcného ani závazkového práva žádný konstitutivní či deklaratorní účinek. Subjektu, který tvrdí, že věc vydaná někomu jinému mu patří, nic nebrání domáhat se svých práv klasickou vlastnickou žalobou.“*

16. Vedlejší účastník dále zmiňuje usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. I. ÚS 696/04, v němž Ústavní soud uvedl: *„V tomto směru je rovněž nutné zdůraznit, že usnesení o vydání věci není rozhodnutím, jímž by byla definitivně vyřešena otázka vlastnického práva k vydanému motocyklu. Rozhodnutí o vydání věci podle § 80 odst. 1 trestního řádu nemá z hlediska věcného či závazkového práva žádný konstitutivní či deklaratorní účinek. Stěžovatel má tedy možnost uplatnit svá práva v občanskoprávním řízení, řešícím smluvní a vlastnické otázky, kde mohou být sporné právní poměry vyřešeny definitivně.“* Vedlejší účastník odkazuje také na usnesení ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. I. ÚS 1514/09, v němž Ústavní soud mimo jiné uvedl: *„Charakteristickým znakem ústavní stížnosti je její subsidiarita, tj. nezbytnou podmínkou přípustnosti ústavní stížnosti je vyčerpání všech procesních prostředků k ochraně práva stěžovatele. Ve formálním pojetí nevyčerpání opravných prostředků vede zpravidla k odmítnutí ústavní stížnosti pro nepřijatelnost. Materiálně nahlíženo se nevyčerpání všech dostupných opravných prostředků nemusí vztahovat toliko na hierarchické opravné prostředky, nýbrž na veškeré relevantní právní nástroje, které má stěžovatel k dispozici. I nevyčerpání těchto opravných prostředků v širším materiálním náhledu vede v judikatuře Ústavního soudu k odmítnutí ústavní stížnosti, a to podle okolností pro nepřijatelnost nebo pro její zjevnou neopodstatněnost.“* Vedlejší účastník pak příkladem uvádí další rozhodnutí, např. usnesení ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. III. ÚS 2420/07, nebo usnesení ze dne 15. 6. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2546/08.

17. Vedlejší účastník dále zdůrazňuje, že vzhledem k charakteru vztahů plynoucích z vydání věci dle ustanovení § 80 odst. 1 trestního řádu by bylo rozumné odkázat stěžovatele a vedlejšího účastníka na obecné soudy, jež mohou, na rozdíl od Ústavního soudu, jejich spor vyřešit v celé šíři všech podstatných skutečností. Vedlejší účastník se ztotožňuje se závěry Ústavního soudu o nezasahování do rozhodování orgánů činných v trestním řízení o vydání věci dle ustanovení § 80 odst. 1 trestního řádu (a tedy i dle ustanovení § 81a trestního řádu) a v tuto chvíli považuje předmětnou ústavní stížnost za předčasnou.

18. Vedlejší účastník se vyjádřil také k argumentaci stěžovatelky obsažené ve stížnosti proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, kterou stěžovatelka v ústavní stížnosti rekapituluje. Tyto argumenty považuje vedlejší účastník za nesprávné a zřetelně podústavní. Pokud stěžovatelka vytýkala Vrchnímu soudu v Olomouci to, že rozhodl o vydání věci, ačkoliv Krajský soud

v Ostravě byl v rozhodnutí ze dne 11. 10. 2012, sp. zn. 34 T 5/2012, jiného názoru, upozorňuje vedlejší účastník, že Krajský soud v Ostravě nerozhodl o návrhu na vydání věci, což samo o sobě bylo nesprávným procesním postupem, jelikož se zamítavým výrokem nevypořádal s konkrétním návrhem strany sporu (státního zástupce) i poškozené společnosti (vedlejšího účastníka). Názor krajského soudu je obsažen pouze v meritorním rozsudku a jak správně uvedl Vrchní soud mimo jiné i v rozhodnutí o odvolání proti tomuto rozsudku, krajský soud si protiřečil ve svých závěrech o použití zpronevěřených finančních prostředků.

19. Pokud jde o otázku „práva na věc, o němž není pochyb“, byl podle vedlejšího účastníka tento pojem zákonodárcem bezpochyby definován poměrně široce právě proto, aby pod něj mohla být subsumována široká škála případů a aby nedošlo vzhledem k omezení použití analogie v trestním právu k zjevně nespravedlivým rozhodnutím. Právě z těchto důvodů tedy tento pojem nebyl zúžen např. termínem „věcné právo“.

20. Vedlejší účastník shrnuje, že rozhodnutí vrchního soudu je dle jeho názoru chvályhodným zohledněním skutečného stavu věci a poskytlo vedlejšímu účastníkovi alespoň částečnou ochranu jeho vlastnického práva, které bylo hrubě porušeno chováním odsouzených (mimo jiné manžela stěžovatelky, který za zpronevěřené prostředky přestavěl předmětné nemovitosti). Trvání na formálně právním režimu nemovitosti a nezohlednění zneužití finančních prostředků vedlejšího účastníka řízení by naopak mohlo představovat zásah do ústavních práv vedlejšího účastníka řízení, kterému by nebyla poskytnuta ochrana jeho vlastnického práva ani v tak očividné situaci, kdy jemu zpronevěřené prostředky beztrestně užívají třetí osoby - mimo jiné stěžovatelka. Napadeným rozhodnutím proto nelze z hlediska zachování konkordance ochrany vlastnického práva stěžovatelky a vedlejšího účastníka nic vyčítat a naopak jsou ukázkou citlivého rozhodování o ochraně poškozeného v trestním řízení a naplňování neurčitěho pojmu „práva na věc“.

21. Pro úplnost vedlejší účastník řízení připomíná, že Ústavní soud vydal nálezn sp. zn. I. ÚS 835/14, ze dne 12. 8. 2014, jímž vyhověl ústavní stížnosti vedlejšího účastníka proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 11 Tvo 34/2013-11, ze dne 21. 11. 2013, kterým Nejvyšší soud zrušil opravný výrok Vrchního soudu týkající se právě rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, které stěžovatelka napadá v ústavní stížnosti. Ústavní soud v tomto případě rozhodoval primárně o procesní otázce, při této příležitosti si ovšem vyžádal celý trestní spis Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 34 T 5/2012. Ústavní soud se tak již seznámil s oběma napadenými rozhodnutími a lze předpokládat, že je shledal ústavně konformními, když naopak nelze předpokládat, že by Ústavní soud při rozhodování o stížnosti vedlejšího účastníka přehlédl protiústavní charakter napadených rozhodnutí a rozhodl by o zrušení rozhodnutí, jež by paradoxně chránilo vlastnické právo nynější stěžovatelky a odstraňovalo porušení jejího ústavně zaručeného práva. I z tohoto důvodu se vedlejší účastník řízení domnívá, že předmětná otázka již byla Ústavním soudem alespoň částečně posouzena. Vzhledem ke shora uvedenému vedlejší účastník navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost odmítl.

22. S ohledem na obsah vyjádření Nejvyššího soudu a Vrchního státního zastupitelství v Olomouci Ústavní soud tato vyjádření nezasílal stěžovatelce k replice. Ústavní soud zaslal dne 3. 10. 2014 k replice advokátovi stěžovatelky vyjádření

Vrchního soudu v Olomouci, coby účastníka řízení, a společnosti MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o., coby vedlejšího účastníka řízení. Stěžovatel však možnosti repliky k zaslaným vyjádřením nevyužil.

IV.

23. Ústavní soud si vyžádal spis Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 34 T 5/2012, z něhož zjistil následující skutečnosti podstatné pro posouzení ústavní stížnosti.

24. Krajský soud v Ostravě rozhodl dne 11. 10. 2012, sp. zn. 34 T 5/2012, tak, že Š. M. uznal vinnou spácháním zvlášť závažného zločinu zpronevěry dle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) trestního zákoníku a R. T. (manžela stěžovatelky) uznal krajský soud vinným spácháním návodu k zvlášť závažnému zločinu zpronevěry dle § 24 odst. 1 písm. b) k § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) trestního zákoníku. Trestná činnost spočívala (zjednodušeně řečeno) v tom, že R. T., jako návodce, přiměl Š. M., která pracovala u poškozené společnosti MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o., jako účetní a měla přístup k finančním prostředkům této společnosti, aby postupně v období od 31. 7. 2008 do 8. 12. 2011 zpronevěřila finanční prostředky této společnosti ve výši celkem 16.670.000,- Kč a všechny je předala R. T.

25. Státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě rozhodl dne 27. 3. 2012 v této trestní věci ještě v přípravném řízení podle § 79d odst. 1 trestního řádu o zajištění předmětných nemovitostí, neboť v přípravném řízení zjištěné skutečnosti nasvědčovaly tomu, že tyto nemovitosti jsou výnosem z trestné činnosti.

26. Rodinný dům, který je předmětem zajištění, nabyla stěžovatelka darem od svého otce na základě darovací smlouvy ze dne 24. 11. 2008. Ze zpráv státních a jiných orgánů, z odborných vyjádření, faktur, paragonů, dodacích listů, poznámek obžalovaného T. a stěžovatelky a dalších listin krajský soud zjistil, že nezaměstnaní manželé T. pobírající sociální dávky a dávky státní sociální podpory zahájili v roce 2008 rozsáhlou a mimořádně nákladnou rekonstrukci. Rodinný dům byl prakticky od základů přestavěn (nová střecha, zateplení, fasáda, omítky, nové rozvody vody a elektřiny, nová okna, nové dveře, nové obklady, nová dlažba, nové podlahy, nová kuchyně, nové schodiště, instalace kamerového systému, celý pozemek byl nově oplocen, opatřen kovovou bránou, byly provedeny zahradní úpravy apod.) Jen dle listinných materiálů manželé investovali do rekonstrukce částku ve výši 3.696.583,- Kč v hotovosti, přičemž ze zajištěných materiálů vyplývá, že nad rámec doklady doloženými výdajů měli se stavebními pracemi další výdaje, když řadě osob platili tzv. „na ruku“ a bez dokladů. Z protokolu o domovní prohlídce předmětné nemovitosti a související fotodokumentace vyplývá, že z původní stavby rodinného domu zbylo toliko nosné zdivo. Z fotografií domu před rekonstrukcí je zřejmé rozsáhlé podmáčení domu, poškození fasády, oken, svodů a celkově zanedbaný stav nemovitosti. Odborným vyjádřením realitní kanceláře byla aktuální tržní hodnota domu stanovena na částku 3.000.000,- Kč, tedy na částku nižší, než je zajištěnými doklady a fotodokumentací zadokumentovaný rozsah investic ze zpronevěřených peněz. Cena domu před zahájením rekonstrukce byla realitní kanceláří odhadnuta jako třetinová.

27. Součástí spisového materiálu jsou i originály faktur, pokladních dokladů a dodacích listů o nákupech nábytku, elektroniky a dalšího vybavení tohoto domu, a to v řádech stovek tisíc korun. Dne 5. 10. 2009 uzavřeli manželé T. smlouvu o zúžení a vypořádání společného jmění manželů, dle které přešlo do výlučného vlastnictví stěžovatelky veškeré jmění, které manželé nabyli za trvání manželství. Dle seznamu tohoto majetku se lze přitom důvodně domnívat, že šlo o věci nakoupené z výnosů z trestné činnosti. V období let 2009 a 2010 obžalovaný T. a stěžovatelka také nakoupili celkem pět automobilů, přičemž za každý z nich zaplatili v hotovosti částku v rozmezí 180.000,- Kč až 360.000,- Kč.

28. Pokud jde přitom o finanční situaci stěžovatelky a jejího manžela, obžalovaného T., z odůvodnění rozsudku krajského soudu vyplývá, že stěžovatelka byla dlouhodobě nezaměstnaná (od roku 1999) a od roku 2007 jí byl vyplácen příspěvek na živobytí. Rodina T. byla úřady vyhodnocena jako sociálně potřebná. Oba manželé měli z období před zahájením trestné činnosti řadu dluhů po splatnosti, exekucí a byla jim promíjena penále. Jednalo se o dluhy z úvěrů, pojistek, poskytování telekomunikačních služeb, zdravotního pojištění, na nákladech trestního řízení, apod. Manželé si opakovaně brali půjčky, dlužili na zdravotním pojištění, nebyli schopni platit dluhy ani v řádech tisícikorun a žili ze sociálních dávek a dávek státní sociální podpory. Obžalovanému T. nebyla v roce 2005 přiznána podpora v nezaměstnanosti, když v posledních třech letech před podáním žádosti pracoval pouhé dva měsíce.

29. V souvislosti se zajištěnými nemovitostmi krajský státní zástupce navrhl, aby zajištěný rodinný dům a související pozemky soud ve smyslu § 81a trestního řádu vydal poškozené společnosti MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o. Krajský soud však pro tento návrh neshledal zákonné důvody. Pokud by k tomuto postupu soud podmínky neshledal, navrhl krajský státní zástupce, aby bylo rozhodnuto o zabrání nemovitostí, když se jednoznačně jedná o výnosy z trestné činnosti, ale nemovitosti nepatří obžalovanému T. a jejich propadnutí proto nepřipadá v úvahu. Krajský státní zástupce ve smyslu § 230 odst. 2 trestního řádu dále navrhl, pokud by soud dospěl k závěru, že potřebuje k rozhodnutí o tomto ochranném opatření provést ještě další dokazování, aby soud toto rozhodnutí vyhradil k veřejnému zasedání, když má za to, že s vlastníkem nemovitosti nebylo v hlavním líčení náležitě jednáno jako se zúčastněnou osobou. Ani tyto návrhy však nebyly krajským soudem shledány v souladu se zákonem.

30. Zmocněnkyně poškozené společnosti navrhla, aby zajištěné nemovitosti ve vlastnictví manželky obžalovaného T. (stěžovatelky) byly vydány poškozené společnosti, když z průběhu hlavního líčení je dle ní patrné, že podstatná část zpronevěřených finančních prostředků byla použita v předmětné nemovitosti, když ani obžalovaný, jeho manželka či rodina neměli finanční prostředky, aby mohli hradit provedenou nákladnou rekonstrukci, když po celou dobu pobírali dávky státní sociální podpory a nebyli s to zaplatit ani drobné platby a dluhy.

31. Krajský soud však dospěl k závěru, že nejsou splněny zákonné podmínky pro předání zajištěných nemovitostí poškozené společnosti, ani pro zabrání těchto nemovitostí. Tento svůj postup krajský soud zdůvodnil tím, že vlastníkem těchto nemovitostí byla a je manželka obžalovaného (stěžovatelka), která v souvislosti s projednávanou trestní věcí nebyla odsouzena ani obviněna. Dle krajského soudu nebylo možno učinit bezpečný závěr, že by tyto nemovitosti pocházely z trestné činnosti, resp. že by byly nabyty za jiné věci získané trestným činem zpronevěry či

jejího návodu, když podle krajského soudu nebylo prokázáno, že by od svého manžela (obžalovaného T.) přebírala peněžní prostředky pocházející z trestné činnosti a tyto investovala do opravy či rekonstrukce svého rodinného domu, a to přesto, že bylo prokázáno, že do rekonstrukce nemovitostí bylo investováno nejméně 3.696.583,- Kč.

V.

32. Následně ve věci rozhodoval Vrchní soud v Olomouci dne 15. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012.

33. Z odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že státní zástupce v rámci odvolání namítal, že zajištěnou nemovitost je třeba jednoznačně hodnotit jako výnos z trestné činnosti, když rozsah investic ze zpronevřенých peněz převyšuje faktickou cenu této nemovitosti a její hodnota je tedy plně tvořena výnosy z trestné činnosti. Z provedeného dokazování je dle názoru státního zástupce zřejmé, že ani stěžovatelka, ani obžalovaný T. si na tak nákladnou rekonstrukci nemohli vydělat. Spolehlivě tak bylo prokázáno, že nemovitost je výnosem z trestné činnosti, přičemž právní titul jejího nabytí v daném případě není rozhodný, když stěžovatelka darem získala nemovitost fakticky kvalitativně zcela odlišnou, jejíž totožnost s tou současnou je jen formálněprávní. Státní zástupce zdůraznil, že s ohledem na Úmluvu o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu je nepřipustné, aby rodinní příslušníci či jiné osoby z trestné činnosti profitovali, zvláště vzhledem k okolnostem případu, kdy z výnosů trestné činnosti celá rodina T. více než tři roky žila a ze zpronevřенých prostředků předmětnou nemovitost prakticky nově postavila. Státní zástupce v rámci odvolání také upozornil, že stěžovatelka se sice snažila doložit údajné finanční zdroje, avšak ty jsou buď zcela nevěrohodné, nebo jsou předmětem trestního stíhání pro podezření z legalizace výnosů z trestné činnosti. V této souvislosti poukázal na smlouvu o půjčce ve výši 2,5 mil. Kč, kterou si stěžovatelka měla vzít od svých rodičů. Tato smlouva však při domovní prohlídce nebyla nalezena, ačkoliv si stěžovatelka pečlivě schovávala veškeré doklady o nákupech i drobných věcí. Vzhledem k tomu, že tato smlouva měla být uzavřena 7. 1. 2009, nelze přehlédnout, že ve smlouvě o vypořádání společného jmění manželů T. ze dne 5. 10. 2009 o ní není ani zmínka, přičemž by musela být do takového vypořádání zahrnuta. Rovněž také finanční šetření rodičů stěžovatelky spolehlivě vylučuje, že by vůbec byli schopni takovou půjčku poskytnout, když byli opakovaně evidováni na úřadě práce a jejich případné příjmy byly velmi nízké.

34. Soudu prvního stupně státní zástupce v odvolání vytkl, že přestože o těchto skutečnostech věděl, o zajištěné nemovitosti nerozhodl, a to ani na základě návrhu státního zástupce u hlavního líčení, ani na základě návrhu zmocněnkyně poškozené společnosti. Přitom by tímto postupem došlo dle státního zástupce alespoň k částečné náhradě způsobené škody. Pokud soud s tímto postupem nesouhlasil, měl rozhodnout o zabrání věci. Soud prvního stupně však o těchto návrzích jak naložit se zajištěnou nemovitostí nijak nerozhodl a nevyřešil tak fakt přetrvávajícího zajištění.

35. S těmito námitkami se odvolací soud ztotožnil. Odvolací soud konstatoval, že soud prvního stupně o nemovitostech mohl rozhodnout již v průběhu řízení, a to podle výsledků dokazování, které jsou jednoznačné a jsou rozvedeny již v odůvodnění napadeného rozsudku. Upozornil, že v tomto směru je odůvodnění rozhodnutí krajského

soudu poněkud rozporuplné, když na jedné straně soud prvního stupně správně uzavřel, že předmětné nemovitosti byly kompletně zrekonstruované z finančních prostředků získaných z trestné činnosti, ale na druhé straně neshledal zákonné podmínky, aby o těchto zajištěných nemovitostech jakkoliv rozhodl.

36. Dle odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu je zřejmé, že nepřichází v úvahu uložení trestu propadnutí věci, neboť předmětné nemovitosti nejsou ve vlastnictví odsouzeného T., ale jeho manželky (stěžovatelky). Stejně tak za dané procesní situace nelze uvažovat ani o uložení ochranného opatření zabránění věci, neboť do doby rozhodování odvolacího soudu nebylo stěžovatelce umožněno uplatnění práv ve smyslu § 42 trestního řádu, jako zúčastněné osobě, a stejně tak nebylo soudem prvního stupně ani rozhodnuto podle § 230 odst. 2 trestního řádu, že by si vyhradil rozhodnutí o ochranném opatření do veřejného zasedání. Zároveň, pokud by však bylo rozhodnuto ochranným opatřením o zabránění věci, stává se dle § 104 odst. 1 trestního zákoníku vlastníkem takové věci stát, což by bylo v rozporu s ustanovením § 46 trestního řádu, a to s plnou možností uplatnění práv poškozené společnosti.

37. Také dle názoru odvolacího soudu z výsledku dokazování spolehlivě vyplynulo, že původní nemovitost, kterou stěžovatelka dostala darem, byla z finančních prostředků z trestné činnosti jejího manžela zrekonstruována v takové míře, že z původní nemovitosti zůstala jen obvodové zdi. Ze zpronevěřených peněz bylo přitom do nemovitosti investováno nejméně 3,7 mil. Kč, přičemž aktuální hodnota nemovitosti se pohybuje okolo 3 mil. Kč. Dle odvolacího soudu je tedy zřejmé, že současná nemovitost je s původní nemovitostí totožná jen z formálněprávního hlediska, ale fakticky se jedná o zcela jinou nemovitost, která byla celá pořízena z finančních prostředků získaných z trestné činnosti. Vzhledem k tomu, že o předmětné zajištěné nemovitosti nebylo možno rozhodnout v meritorním rozhodnutí při rozhodování o podaných odvoláních, vyhradil si vrchní soud toto rozhodnutí k samostatnému rozhodnutí.

VI.

38. Vrchní soud v Olomouci v rozhodnutí ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, které stěžovatelka napadá v ústavní stížnosti, rozhodl o zajištěných nemovitostech ve vlastnictví stěžovatelky tak, že podle § 81a trestního řádu, za použití § 80 odst. 1 trestního řádu, se zajištěné nemovitosti ve vlastnictví stěžovatelky, a to blíže specifikovaný rodinný dům a přilehlá zahrada, včetně hospodářských a jiných stavení nezapsaných v katastru nemovitostí, vydávají poškozené společnosti MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o., neboť o jejím právu na tyto nemovitosti není pochyb.

39. V odůvodnění napadeného usnesení pak vrchní soud podrobně rekapituluje výsledky provedeného dokazování, které již byly přiblíženy pod body IV. a V. tohoto usnesení (finanční situace stěžovatelky a její manžela, finanční situace rodičů stěžovatelky, okolnosti rekonstrukce). Na tuto rekonstrukci, jakož i zařízení nemovitosti byly přitom podle odůvodnění rozhodnutí vrchního soudu použity finanční prostředky zpronevěřené poškozené společnosti MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o., když aktuální hodnota předmětné nemovitosti je tvořena výhradně těmito investicemi, které byly přitom ještě vyšší (3.696.583,- Kč) než je vlastní současná tržní hodnota nemovitosti (3.000.000,- Kč). Původní nemovitost, kterou darem od svého otce nabyla stěžovatelka,

byla fakticky kvalitativně zcela odlišnou nemovitostí, tudíž současně zajištěná nemovitost je pouze z formálněprávního hlediska shodná s tou původní.

40. Vrchní soud v Olomouci v odůvodnění tohoto usnesení následně uzavřel, že společnost MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o., má právo na nemovitost označenou ve výroku usnesení, když byla v podstatě pořízena z jejích finančních prostředků, které jí byly zpronevěřeny a taktéž toto právo prostřednictvím své zmocněnkyně uplatnila a navrhla, aby jí byla tato nemovitost vydána ve smyslu ustanovení § 81a trestního řádu. Nemovitost přitom pro další řízení již nebylo třeba, neboť věc byla pravomocně skončená a nepřicházelo v úvahu její propadnutí, neboť nebyla ve vlastnictví ve věci stíhaných pachatelů a v úvahu nepřicházelo ani její zabránění. Vrchní soud konstatoval, že takový postup je nejen v souladu s Úmluvou o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu č. 33/1997 Sb. a s Rámcovým rozhodnutím Rady ze dne 26. 6. 2001, č-2001/500/SVV, o praní špinavých peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění, propadnutí nástrojů a výnosů z trestné činnosti, ale i umožnění plného uplatnění práv poškozené společnosti, o jejímž právu na předmětnou nemovitost není pochyb, jak vyplynulo z provedeného dokazování.

VII.

41. Usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 11 Tvo 5/2013, které stěžovatelka v projednávané ústavní stížnosti také napadá, byla stížnost stěžovatelky podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu jako nedůvodná zamítnuta, když se Nejvyšší soud v plném rozsahu ztotožnil se závěry Vrchního soudu v Olomouci.

42. Nejvyšší soud doplnil, že pro závěr, že jde o „...právo, o kterém není pochyb“ je podstatné zjištění věcných důvodů zakládajících nepopiratelnost práva poškozeného k věci, v daném případě k věci nemovité. Ustanovení § 80 odst. 1 trestního řádu rovněž zjevně neobsahuje vymezení, o jaké právo k věci se má jednat, ale klade důraz na nepochybnost práva k věci, a tedy na věcné zdůvodnění takového práva. I když stěžovatelka získala danou nemovitost darem od svých rodičů, a tedy nikoliv v souvislosti s trestnou činností obviněných, byla hodnota této nemovitosti v době darovací smlouvy stanovena na 1 mil. Kč. Až následně došlo k jejímu kompletnímu přebudování, a to výhradně zpeněžením získaných trestnou činností na úkor poškozené společnosti. Fakticky tak došlo k pořízení nové nemovitosti, přičemž o rozsáhlosti rekonstrukce svědčí investovaná částka, která nedosahuje ani aktuální hodnoty nemovitosti.

43. Nemovitost je výnosem z trestné činnosti, jestliže byla získána trestným činem nebo byla nabyta za jiné věci získané trestným činem - v posuzovaném případě za peníze zpronevěrou finančních prostředků společnosti Martek Elektronik, s. r. o. V této souvislosti také Nejvyšší soud poukázal na Úmluvu o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu č. 33/1997 Sb., která v článku 1) definuje výnos jako pojem označující všechny ekonomické výhody pocházející z trestných činů. Tato výhoda může spočívat ve veškerém majetku, což zahrnuje majetek jakéhokoli charakteru, hmotný nebo nehmotný, movitý nebo nemovitý a rovněž právní dokumenty nebo nástroje prokazující oprávnění nebo zájem na takovém majetku.

44. Nejvyšší soud se tedy ztotožnil se závěrem vrchního soudu, že předmětná nemovitost byla prakticky nově postavena a její hodnota je tak tvořena čistě výnosy pocházejícími z trestné činnosti, když konstatoval, že předmětnou nemovitost je možno označit za výnos z trestné činnosti, neboť byla pořízena za zpronevěřené peníze na úkor poškozené společnosti.

VIII.

45. Následně se poškozená společnost domáhala u Katastrálního pracoviště Opava provedení zápisu změny vlastnického práva k předmětným nemovitostem. Katastrální pracoviště Opava poškozené společnosti sdělilo, že usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, nelze považovat za podklad k provedení zápisu změny vlastnického práva záznamem, neboť výrok usnesení neobsahuje určení, jaké právo náleží poškozené společnosti MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o. Dále katastrální pracoviště upozornilo na nesprávný způsob označení vybraných nemovitostí. Poškozená společnost tak požádala Vrchní soud v Olomouci o opravu chyb v jeho rozhodnutí, což vrchní soud svým opravným usnesením učinil.

46. Usnesením sp. zn. 4 To 62/2012, ze dne 26. 9. 2013, rozhodl Vrchní soud v Olomouci tak, že podle § 131 odst. 1 trestního řádu per analogiam, za použití § 138 trestního řádu se opravují písařské chyby a jiné zřejmé nesprávnosti ve výroku usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, kde se za text „(zastavěná plocha a nádvoří)“ vkládá „pozemek parc. č. 371/1 (zastavěná plocha a nádvoří)“, dále místo „přílehlá zahrada na“ má správně být uvedeno „přílehlý pozemek“ a konečně se za slovy „vydávají“ vkládají slova „do vlastnictví“.

47. Proti tomuto usnesení si k Nejvyššímu soudu následně podala stížnost stěžovatelka. Nejvyšší soud usnesením ze dne 21. 11. 2013, č. j. 11 Tvo 34/2013-11, rozhodl tak, že podle ustanovení § 149 odst. 1 trestního řádu usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, zrušil. K tomu přistoupil z toho důvodu, že podle jeho právního názoru nelze na předmětnou situaci aplikovat ustanovení § 131 odst. 1 trestního řádu, podle nějž může předseda senátu zvláštním usnesením kdykoliv opravit písařské chyby a jiné zřejmé nesprávnosti, k nimž došlo ve vyhotovení rozsudku a v jeho opisech tak, aby vyhotovení bylo v naprosté shodě s obsahem rozsudku, jak byl vyhlášen, když usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012 vyhlášeno nebylo.

48. Proti tomuto rozhodnutí si poškozená společnost podala ústavní stížnost. O ústavní stížnosti poškozené společnosti rozhodl Ústavní soud nálezem vyhlášeným dne 28. 8. 2014, sp. zn. I. ÚS 835/14, tak, že usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2013, č. j. 11 Tvo 34/2013-11, zrušil pro porušení práva poškozené společnosti na spravedlivý proces a vlastnického práva z důvodu nepřiléhavosti argumentace Nejvyššího soudu a jeho přepjatého formalismu.

49. Ústavní soud v nálezu konstatoval, že opravné rozhodnutí o opravě chyb nemá samostatně žádný význam a je v podstatě pouhým technickým doplňkem opravovaného rozhodnutí. Není tedy dán žádný důvod, proč by ve věci neměla být přípustná analogie, když navíc Ústavní soud ve své rozhodovací činnosti již dříve aproboval analogické

užití § 131 odst. 1 trestního řádu i na opravy trestních příkazů, byť trestní příkaz zjevně také patří mezi rozhodnutí, u kterých nedochází k jejich vyhlášení a kterými může být zasahováno do ústavně zaručených práv osob.

IX.

50. Ústavní soud vzal v úvahu stěžovatelkou předložená tvrzení, zvážil obsah ústavní stížnosti napadených rozhodnutí a příslušného spisového materiálu, přezkoumal postup obecných soudů, zohlednil vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je návrhem opodstatněným.

51. Stěžovatelka v ústavní stížnosti napadá usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, které však v podobě, ve které je napadáno v ústavní stížnosti, již neexistuje. V mezidobí totiž Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, rozhodl o opravě písařských chyb a jiných zřejmých nesprávností ve výroku tohoto rozhodnutí tak, že opravil označení vybraných nemovitostí a za slovo „vydávají“ vložil slova „do vlastnictví“. Ústavní soud proto v rámci rozhodování o ústavní stížnosti přezkoumával usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, ve znění opravného usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012.

52. Ze spisového materiálu lze spolehlivě dovodit, že předmětnou nemovitost nabyla stěžovatelka darem od svého otce na základě darovací smlouvy ze dne 24. 11. 2008. Následně ji začala spolu se svým manželem, odsouzeným T., nákladně rekonstruovat. Dle zajištěných listinných dokladů bylo do domu investováno celkem nejméně 3.696.583,- Kč. Tuto nemovitost stěžovatelka se svým manželem, odsouzeným T., prakticky nově postavili, a to z finančních prostředků, které vzhledem k velmi podrobnému dokazování jejich finanční situace nemohly pocházet z jejich legálních příjmů, a pocházely z finančních prostředků zpronevěřených poškozené společnosti MARTEK ELEKTRONIK, s.r.o.

53. Ve vztahu k námitce stěžovatelky, že nebylo prokázáno, že by peněžní prostředky investované do rekonstrukce rodinného domu pocházely z trestné činnosti jejího manžela, lze uzavřít, že tato skutečnost byla prokázána provedeným dokazováním. Nelze také souhlasit s námitkou stěžovatelky, že její tvrzení o zdrojích peněžních prostředků, které na rekonstrukci nemovitostí použila, nebyla vyvrácena, když právě opak je pravdou (viz bod IV. a V. tohoto usnesení).

X.

54. Jako problematická se však z hlediska ústavního (ale i trestního) práva jeví skutečnost, že Vrchní soud v Olomouci přistoupil na podkladě § 80 a § 81a trestního řádu k vydání nemovitostí ve vlastnictví stěžovatelky „do vlastnictví“ poškozené společnosti.

55. Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že nemovitost je určena ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byla užita, nebo je výnosem z trestné činnosti, může předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán rozhodnout o zajištění takové nemovitosti (§ 79d odst. 1 trestního řádu). V usnesení o zajištění nemovitosti se zakáže vlastníkovvi nemovitosti, aby nakládal s nemovitostí uvedenou v usnesení (§ 79d odst. 2 trestního řádu). Vklad vlastnického nebo jiného práva k zajištěné nemovitosti podle zvláštního právního předpisu lze po vyrozumění příslušného katastrálního úřadu podle odstavce 2 provést jen s předchozím souhlasem orgánu, který rozhodl o zajištění podle odstavce 1 (§ 79d odst. 3 trestního řádu). Jestliže zajištění nemovitosti pro účely trestního řízení již není nutné, nebo zajištění nemovitosti není nutné ve stanoveném rozsahu, orgán činný v trestním řízení uvedený v odstavci 1 zajištění zruší nebo je omezí (§ 79d odst. 7 trestního řádu).

56. Nemovitost je výnosem z trestné činnosti, jestliže byla získána trestným činem, nebo byla nabyta za jiné věci získané trestným činem (např. trestným činem zpronevěry) nebo za věci tvořící odměnu za trestný čin. Smyslem § 79d trestního řádu je umožnit následné propadnutí nebo zabrání nemovitostí podle příslušných ustanovení trestního zákoníku tím, že v trestním řízení bude možné zajistit nemovitost, která je výnosem z trestné činnosti, přičemž není podstatné, kdo je v okamžiku zajištění jejím vlastníkem – nevyžaduje se, aby šlo jen o nemovitosti ve vlastnictví obviněného (ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1059 a s. 1061).

57. Ustanovení § 80 odst. 1 trestního řádu stanoví, že není-li věci, která byla podle § 78 trestního řádu vydána nebo podle § 79 trestního řádu odňata, k dalšímu řízení už třeba a nepřichází-li v úvahu její propadnutí nebo zabrání, vrátí se tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata. Jestliže na ni uplatňuje právo osoba jiná, vydá se tomu, o jehož právu na věc není pochyb. Při pochybnostech se věc uloží do úschovy a osoba, která si na věc činí nárok, se upozorní, aby jej uplatnila v řízení ve věcech občanskoprávních.

58. Z ustanovení § 81a trestního řádu vyplývá, že na postup při vrácení peněžních prostředků na účtu, zaknihovaných cenných papírů, nemovitosti a jiné majetkové hodnoty, které byly zajištěny podle § 79a až 79e a při dalším nakládání s nimi, jakož i na postup při vrácení náhradní hodnoty, která byla zajištěna podle § 79f, a při dalším nakládání s ní, se přiměřeně užijí § 80 a § 81 trestního řádu.

59. Obecné soudy správně dovodily, že zajištěné nemovitosti nemohou být předmětem trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty dle § 70 trestního zákoníku, jelikož nejsou ve vlastnictví pachatele trestné činnosti a trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty může soud uložit, jen jde-li o věc nebo jinou majetkovou hodnotu náležející pachateli (§ 70 odst. 2 trestního zákoníku) – pachatelem trestné činnosti, v rámci které byla poškozené společnosti zpronevěřena částka téměř 17 mil. Kč, byl manžel stěžovatelky, nikoli stěžovatelka, která je vlastníkem zajištěných nemovitostí.

60. Nebyl-li uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, může soud uložit, že se taková věc nebo jiná majetková hodnota zabírá (§ 101 trestního zákoníku). Zabraná věc připadá státu (§ 104 trestního zákoníku). Tomu, jehož věc nebo jiná majetková hodnota má být zabráná (zúčastněná osoba), musí být poskytnuta možnost, aby se k věci vyjádřil, a orgány činné v trestním řízení jsou povinny zúčastněnou osobu

o jejích právech poučit a poskytnout jí možnost jejich uplatnění (§ 42 trestního řádu). Z odůvodnění rozhodnutí vrchního soudu však vyplývá, že stěžovatelce nebylo umožněno uplatnění práv ve smyslu § 42 trestního řádu. Ani uložení ochranného opatření zabránilo věci tak nepřípadá do úvahy.

XI.

61. Je zřejmé, že Vrchní soud v Olomouci byl při rozhodování o vydání věci veden dobrými úmysly – snahou o ochranu poškozené společnosti a co nejširší uplatnění jejích práv za situace, kdy jí byla způsobena mimořádně vysoká škoda a naděje na náhradu této škody se s ohledem na majetkové poměry odsouzených jeví jako velmi malá. Nicméně i přesto, že Ústavní soud tuto snahu o ochranu práv poškozené společnosti chápe, je třeba konkrétní způsob ochrany práv poškozené společnosti, který zvolil vrchní soud, označit za rozporný se základními právy stěžovatelky.

62. V daném případě se jedná o problematiku ochrany vlastnického práva, a to jak stěžovatelky, tak poškozené společnosti. Vrchní soud se ocitl v situaci, kdy musel rozhodnout o dalším osudu zajištěných nemovitostí. Na základě ve věci provedeného dokazování byl vrchní soud přesvědčen, že nemovitosti ve vlastnictví stěžovatelky byly kompletně přestavěny za výnosy z trestné činnosti manžela stěžovatelky (za část peněz z téměř sedmnácti milionů korun zpronevěřených poškozené společnosti) a že se tudíž již jedná o nemovitost zcela odlišnou, než která byla stěžovatelce darována jejím otcem. Vzhledem k tomu vrchní soud přistoupil dle § 80 a § 81a trestního řádu nejprve k vydání těchto nemovitostí poškozené společnosti. S ohledem na to, že při takto formulovaném výroku Katastrální pracoviště Opava poškozené společnosti odmítlo provedení zápisu změny vlastnického práva k předmětným nemovitostem, bylo následujícím usnesením vrchního soudu opraveno označení vybraných nemovitostí a slovo „vydávají“ bylo opraveno na formulaci „vydávají do vlastnictví“.

63. Takový postup je však v rozporu s účelem příslušných ustanovení trestního řádu a se základními právy stěžovatelky.

64. Okolnosti projednávaného případu se ve světle dosavadní judikatury jeví jako velmi specifické. Z dostupné judikatury vyplývá, že institut vydání věci tomu „o jehož právu na věc není pochyb“ dle § 80 odst. 1 trestního řádu je využíván k vydávání věcí movitých, nikoli však k vydávání nemovitostí, jako tomu bylo v případě stěžovatelky. U věci nemovité se omezení zřízení zajištěním nemovitosti podle § 79d trestního řádu ruší nikoliv vydáním věci vlastníkovu nemovitosti, ale zrušením zajištění podle § 79d odst. 7 trestního řádu. Typicky je tak dle § 80 odst. 1 trestního řádu vydávána movitá věc poškozenému, který věc vlastnil předtím, než mu byla trestnou činností pachatele odcizena a svých práv se v rámci podané stížnosti domáhá osoba, která věc následně nabyla v dobré víře od nevlastníka – pachatele.

65. V zásadě se tedy jedná o osoby, jejichž vlastnické právo k věci existovalo předtím, než se pachatel dopustil trestné činnosti nebo o osoby, které věc od pachatele trestné činnosti později nabyly (viz např. usnesení sp. zn. I. ÚS 696/04, usnesení sp. zn. III. ÚS 665/05, usnesení sp. zn. IV. ÚS 2103/13, a mnohá další, všechna rozhodnutí dostupná na: <http://nalus.usoud.cz>).

66. Rozhodnutí podle 80 odst. 1 trestního řádu nemá z hlediska věcného či závazkového práva konstitutivní či deklaratorní charakter. Usnesení podle § 80 odst. 1 trestního řádu není rozhodnutím, kterým by byla definitivně vyřešena otázka vlastnického práva k vydávané věci a stěžovatelům tak zůstává zachována možnost uplatňovat svá práva v občanskoprávním řízení, řešícím smluvní a vlastnické otázky (viz např. usnesení sp. zn. III. ÚS 665/05, usnesení sp. zn. III. ÚS 2420/07, usnesení sp. zn. I. ÚS 1514/09, usnesení sp. zn. II. ÚS 4135/12, a další).

67. Ústavní stížnosti tohoto typu jsou proto na základě výše uvedené argumentace a s odkazem na subsidiární povahu ústavní stížnosti a předčasnost případného zásahu Ústavního soudu odmítány, a to buď jako nepřípustné (viz např. usnesení sp. zn. IV. ÚS 3281/09, usnesení sp. zn. II. ÚS 3537/10, usnesení sp. zn. II. ÚS 2758/11, usnesení sp. zn. II. ÚS 4208/12) nebo jako zjevně neopodstatněné (viz např. usnesení sp. zn. I. ÚS 696/04, usnesení sp. zn. III. ÚS 2420/07, usnesení sp. zn. II. ÚS 611/08, usnesení sp. zn. III. ÚS 2568/10).

XII.

68. Poškozená společnost se však nenachází ani v jedné z výše naznačených pozic. Vlastnické právo k nemovitostem stěžovatelky předtím, než došlo ke spáchání trestné činnosti, neměla a ani se nejedná o nemovitosti, které by snad nabyla v dobré víře od nevlastníka. Vlastnické právo poškozené společnosti k nemovitostem je zakládáno až samotným rozhodnutím o vydání věci „do vlastnictví“ v rámci vydávání zajištěné nemovitosti dle § 80 odst. 1 trestního řádu. Takový postup se však míjí se smyslem a účelem tohoto ustavení.

69. Z judikatury k § 80 odst. 1 trestního řádu totiž především plyne, že rozhodnutí podle tohoto ustanovení nemá z hlediska věcného a závazkového práva žádný konstitutivní či deklaratorní účinek. Rozhodnout o vlastnictví toho kterého předmětu není totiž věcí orgánů činných v trestním řízení, ale občanskoprávních soudů (viz např. usnesení sp. zn. IV. ÚS 2546/08 ze dne 15. 6. 2010, usnesení sp. zn. III. ÚS 3847/12 ze dne 12. 12. 2012 a další).

70. V dané věci však bylo snahou vrchního soudu v rámci rozhodnutí o vydání věci podle § 80 odst. 1 trestního řádu vlastnictví poškozené společnosti k předmětným nemovitostem určitým způsobem nově založit (viz formulace „vydávají se do vlastnictví“), navzdory tomu, že rozhodnutí podle § 80 odst. 1 trestního řádu nemá (mít) z hlediska věcného a závazkového práva konstitutivní účinek. Takové oprávnění však soudu v rámci trestního řízení nepřísluší, když rozhodování o vlastnictví spadá do působnosti soudů civilních a není věcí orgánů činných v trestním řízení.

71. To je také důvodem, proč ústavní stížnost stěžovatelky nemohla být posouzena jako nepřípustná nebo zjevně neopodstatněná, jak na základě vybrané judikatury Ústavního soudu navrhovala poškozená společnost ve svém vyjádření k ústavní stížnosti. Na postulátech formulovaných v dosavadní judikatuře Ústavního soudu k aplikaci § 80 odst. 1 trestního řádu je dle Ústavního soudu možno beze zbytku i nadále setrvat. Nicméně v daném případě je zapotřebí uvedenou argumentaci použít

způsobem přesně opačným, než ve který ve svém vyjádření doufala poškozená společnost.

72. Poškozená společnost ve svém vyjádření s ohledem na to, že rozhodnutí podle § 80 odst. 1 trestního řádu nemá z hlediska věcného a závazkového práva žádný konstitutivní či deklaratorní účinek, navrhuje, aby byla ústavní stížnost stěžovatelky odmítnuta s tím, že stěžovatelka se může (má) svého vlastnického práva domáhat v řízení před civilními soudy. Nicméně právě proto, že rozhodnutí podle § 80 odst. 1 trestního řádu nemá (mít) z hlediska věcného a závazkového práva žádný konstitutivní či deklaratorní účinek, je třeba ústavní stížnosti stěžovatelky vyhovět a zrušit usnesení vrchního soudu, který se snaží prostřednictvím institutu vydání věci dle § 80 odst. 1 trestního řádu vlastnické právo poškozené společnosti k nemovitostem ve vlastnictví stěžovatelky nově založit.

73. Je to tedy naopak právě poškozená společnost, která se musí svých práv dále domáhat v rámci civilního řízení, s odkazem na skutečnost, že nemovitosti ve vlastnictví stěžovatelky byly zásadním způsobem zhodnoceny za peněžité prostředky, které byly zpronevěřeny poškozené společnosti.

74. Přestože lze totiž vrchnímu soudu přisvědčit v tom smyslu, že rekonstrukce (a vybavení) nemovitostí ve vlastnictví stěžovatelky byla financována peněžními prostředky, které jsou výnosem z trestné činnosti jejího manžela vůči poškozené společnosti, nemůže trestní soud bez dalšího rozhodnout, že tyto se vydávají do vlastnictví poškozené společnosti. Příslušná ustanovení trestního řádu především vydávání „do vlastnictví“ nijak neupravují a takový způsob vydávání ani není účelem těchto ustanovení (viz výše).

75. Zároveň je třeba upozornit také na to, že takový postup by opomíjel původní vlastnické právo stěžovatelky. Je pravdou, že ve srovnání se současným stavem stěžovatelka v minulosti darem od svého otce nabyla kvalitativně zcela odlišné nemovitosti. Také finanční hodnota těchto nemovitostí v době jejich nabytí stěžovatelkou byla mnohem nižší, než je současná hodnota předmětných nemovitostí, která je zároveň nižší než částka, která byla dle zajištěných dokladů do rekonstrukce nemovitostí investována. Přes to všechno však není možné zcela abstrahovat od původního vlastnického práva stěžovatelky.

76. V opačném případě (pokud by nemovitosti byly vydány „do vlastnictví“ poškozené společnosti) by stěžovatelka v důsledku rozhodnutí trestního soudu bez dalšího zcela pozbyla své vlastnické právo v původní hodnotě zhruba 1 mil. Kč, a to navzdory tomu, že v souvislosti s trestnou činností svého manžela vůči poškozené společnosti nebyla v době rozhodnutí o vydání předmětných nemovitostí odsouzena, a to ani pro legalizaci výnosů z trestné činnosti, respektive legalizaci výnosů z trestné činnosti z nedbalosti.

77. Předmětem rozhodnutí o vydání nemovitostí „do vlastnictví“ poškozené společnosti (ve znění opravného usnesení) navíc nebyla jen pouhá stavba rodinného domu, ale také pozemek parc. č. XXX (zastavěná plocha a nádvoří) a dále přilehlý pozemek na parc. č. XXX (zahradu), včetně hospodářských a jiných stavení nezapsaných v katastru nemovitostí, nemovitostí zapsaných na LV č. XXX u katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště Opava.

Z odůvodnění rozhodnutí však není zřejmé, proč by výnosem z trestné činnosti měly být také tyto pozemky.

78. S ohledem na výše uvedené důvody dospěl Ústavní soud k závěru, že napadenými rozhodnutími bylo porušeno ústavně chráněné právo stěžovatelky na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a právo na ochranu majetku dle čl. 11 odst. 1 Listiny, jakož i právo garantované v čl. 1 odst. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě, tj. na legitimní očekávání ochrany majetku.

79. Legitimní očekávání ve smyslu výše citovaného ustanovení čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě je nejen podle judikatury Ústavního soudu ale i judikatury Evropského soudu pro lidská práva integrální součástí ochrany majetkových práv. Ochrana legitimního očekávání jakožto integrální součásti základního práva podle čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě by měla nalézt reflexi v jednotlivých normách podústavního práva, resp. v jejich výkladu, který podávají obecné soudy, které jsou k ochraně základních práv zavázány ustanovením čl. 4 Ústavy. Proto musí být přijat takový výklad, který šetří smysl a podstatu základního práva.

80. Ústavní stížnosti proto bylo podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověno. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, ve znění opravného usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 4 To 62/2012, spolu s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 11 Tvo 5/2013, Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) citovaného zákona zrušil.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 23. února 2015

Ludvík David
předseda I. senátu Ústavního soudu